

Datum

15.11.2018

**Beroepsorganisatie
Nederlandse Ontwerpers**

Association of
Dutch Designers
Association des
Designers Néerlandais
Verband Niederländischer
Designer
Asociación de
Diseñadores Holandeses
荷兰设计师协会
オランダ デザイナーズ協会
جمعية المصممين الهولنديين

WG Plein 600
1054 SK Amsterdam

+31 (0)20 624 47 48
bno@bno.nl
www.bno.nl

KvK V405 390 96
BTW NL 804 954 306 B01
NL20 INGB 0001 8155 00

De Minister van OCW, mevrouw drs. I.K. van Engelshoven
Aan de leden van de Tweede Kamer der Staten Generaal

Onderwerp

Designarchieven

Geachte mevrouw de Minister, geachte leden van de Tweede Kamer,

Graag vragen wij uw aandacht voor de nijpende problematiek rond het erfgoed design. Ons wereldberoemde Dutch Design is namelijk hard op weg om een discipline zonder wortels en bronnen te worden. Nederland wordt daarmee een designland zonder geschiedenis, zonder historisch besef, zonder discours. En komende generaties worden daarmee beroofd van de belangrijkste mogelijkheid tot kritische duiding, reflectie en inspiratie.

Nederland heeft een stevige en vruchtbare culturele infrastructuur, met opleidingen en presentatie instellingen, fondsen, musea en archiverende instellingen. Ook onze infrastructuur voor design lijkt op orde: Nederland kent goede en internationaal bekende scholen van geheel verschillende aard (Rietveld Academie/Sandberg Instituut, Design Academy, TU Delft), publieke cultuurfondsen stimuleren de nodige initiatieven en projecten, er bestaat een groeiende museale programmering die de reikwijdte en betekenis van design belicht, de Dutch Designweek en andere evenementen worden (h)erkend, mede gezien hun grote publieke aantrekkingskracht.

Met design heeft Nederland op economisch, cultureel en toeristisch gebied een ongekend belangrijke discipline in handen, die zich voortdurend ontwikkelt en haar invloed ten faveure van onze samenleving doet gelden.

Maar daarvoor is een goed functionerende infrastructuur onontbeerlijk, zo stelt ook het recent verschenen rapport 'Ontwerp voor de toekomst' van de Raad voor Cultuur. En juist die vertoont dramatische tekortkomingen. Met name op het gebied van historische beschouwing en archiefvorming ontbreekt grotendeels wat bijvoorbeeld voor de beeldende kunst en de architectuur zo robuust en effectief is opgebouwd. Voor de beeldende kunst is er het wereldberoemde Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie (RKD) te Den Haag. Het Nieuwe Instituut (het ondersteunende instituut voor architectuur, e-culture en design) heeft een archiverende taak voor de architectuur (en beheert het grootste architectuurarchief ter wereld). Voor design heeft dit instituut echter geen erfgoedtaken en bijbehorend budget toebedeeld gekregen. Wel kan het agenderen, en dat doet het ook: de huidige tentoonstelling 'Speculatief Designarchief' maakt het onderwerp tastbaar en vraagt er aandacht voor.

De designarchieven lopen al een tijd structureel gevaar: van de generatie ontwerpers die in de jaren vijftig is opgeleid en die sterk bepalend was voor de ontwikkeling van het vak en de betekenis ervan in de wereld is het nodige al verloren gegaan. Het betreft hier bijvoorbeeld

archiefmateriaal van Kho Liang Ie. Het probleem speelt inmiddels ook rond een veel grotere groep ontwerpers, de groep die actief werd vanaf de jaren zestig en zeventig. De archieven van Wim Crouwel, Gert Dumbar en Friso Kramer lijken veilig gesteld, maar ongewis is dat nog voor de archieven van bijvoorbeeld Karel Martens, Frans Molenaar en Joost Swarte.

Middels verschillende beknopte initiatieven is de afgelopen jaren gered wat gered kon worden. Het Nederlands Archief Grafisch Ontwerpen NAGO/Wim Crouwel Instituut probeert met bescheiden incidentele subsidies, gesteund door Bijzondere Collecties van de UB Amsterdam, steeds een klein deel van het grafisch erfgoed te behouden. Het Louis Kalff Instituut kon tot voor kort onder de vleugels van het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven af en toe een archief op het gebied van de industriële vormgeving van de container redden. Sommige musea als Museum Boijmans van Beuningen en Stedelijk Museum Amsterdam hebben bij gebrek aan een andere mogelijkheid, belangrijke archieven in opslag genomen. Ook het RKD nam af en toe archieven op; het besloot echter onlangs tot meer focus en zal zich in de toekomst uitsluitend richten op beeldende kunst.

Alle hiervoor genoemde initiatieven konden of kunnen vanwege hun kleine omvang onvoldoende functioneren. De meeste 'oplossingen' waren of zijn tijdelijk en aan individuele initiatieven gebonden. En de instellingen, juist ook de belanghebbende musea, zijn niet geëquipeerd om belangrijk (papieren, digitaal en 3d-) archief erfgoed te beheren en publiek te ontsluiten. Resumerend zijn alle inspanningen ontoereikend gebleken, ontbeerden ze een groter plan, structureel beleid en vooral ook beleidscontinuïteit.

Een weloverwogen omgang met de nog beschikbare en beschikbaar komende archieven kan desastreuze ontwikkelingen het hoofd bieden. Maar het is echt de hoogste tijd. Ondergetekenden willen u daarom dan ook graag en met spoed spreken over een deltaplan voor de design archieven. De problematiek is al behoorlijk vergaand in kaart gebracht. Het beoogde plan kan op een hedendaagse en intelligente manier worden ingericht. Geen nieuw instituut, maar aansluiten bij bestaande instellingen en een slim gebruik van expertise en (digitale) middelen. Om dat te kunnen is sturing van de overheid onmisbaar en een bijdrage dringend gewenst. Graag informeren wij u nader en hopen op de mogelijkheid om met u over deze materie van gedachten te mogen wisselen.

Hoogachtend,

Madeleine van Lennep,
Beroepsorganisatie Nederlandse Ontwerpers, Amsterdam

Mede namens:

Guus Beumer, Het Nieuwe Instituut, Rotterdam
Timo de Rijk en Robert van Rixtel, Louis Kalff Instituut, Eindhoven
Rob Huisman, Wim Crouwel Instituut, Amsterdam
Ontwerpers, musea en overige betrokkenen